

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΕΝ ΣΧΕΣΕΙ ΤΕΙΝΟΥΝ ΝΑ ΜΟΙΡΑΖΟΝΤΑΙ ΕΝΑ
ΚΟΙΝΟ ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ:
ΑΝΑΛΥΟΝΤΑΣ ΤΟ ΣΧΕΣΙΟΔΥΝΑΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ

Σ. Φ. Βασιλόπουλος¹, Α. Β. Κοσμόπουλος, Γ. Κ. Κωνσταντινίδης

Περίληψη

Μια νέα προσωποκεντρική θεωρία, η οποία θεωρεί την Παιδαγωγική και Συμβουλευτική ως *σχέση* μεταξύ *προσώπων*, προτείνει πως όταν δύο άτομα εμπλέκονται σε μια βαθιά και ποιοτική σχέση τείνουν να μοιράζονται έναν ψυχικό «τόπο» γνώσης βαθιάς και συναισθητικής αλληλοπεριχώρησης και ο οποίος λειτουργεί ως πλαίσιο αναφοράς [Κοσμόπουλος Αλέξ. (1983) *Σχεσιοδυναμική Παιδαγωγική*, εκδ. Γρηγόρη; Cosmopoulos, A., (1999). *La relation pedagogique, condition necessaire de toute efficacite educative. Revue Francaise de Pédagogie*, 128, 97-106]. Μια ψυχομετρική έρευνα διενεργήθηκε σε φοιτητικό δείγμα προκειμένου να συλλεχθούν πληροφορίες αναφορικά με τα βασικά γνωρίσματα του Σχεσιοδυναμικού, όπως ονομάζεται, Πλαισίου. Τα αποτελέσματα της έρευνας υποστηρίζουν την ύπαρξη ενός κοινού πλαισίου σημασιολογικών αναφορών μεταξύ των ατόμων εν σχέσει. Η βαθμολογία των συμμετεχόντων στο Ερωτηματολόγιο Σχεσιοδυναμικού Πλαισίου (ΕΣΠ) –που κατασκευάστηκε για τις ανάγκες της παρούσας έρευνας– είχε υψηλή, θετική συνάφεια με τη βαθμολογία τους στο Ερωτηματολόγιο Σχέσης του Barrett-Lennard ($r = 0.84$). Επίσης, η παραγοντική ανάλυση έδειξε πως όλες οι ερωτήσεις του ΕΣΠ, εκτός από μία, συσχετίζονται σημαντικά (φορτίζουν) με έναν παράγοντα που ερμηνεύει το 47.5% της συνολικής διακύμανσης. Η ανάλυση των ερωτήσεων του ΕΣΠ έδειξε πως το πλαίσιο προσφέρει κυρίως γνώση, ορθή ερμηνεία και κατανόηση των σχεσιακών συμβάντων καθώς και συναισθηματική ασφάλεια σε όσους το μοιράζονται. Ακολουθεί συζήτηση των αποτελεσμάτων της έρευνας με βάση τη Σχεσιοδυναμική θεωρία.

Λέξεις - κλειδιά: Πλαίσιο, Σχέση, Σχεσιοδυναμική

---

1. Εργαστήριο Σχεσιοδυναμικής Παιδαγωγικής και Συμβουλευτικής, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπ/μιο Πατρών, 26 110 Πάτρα, e-mail: schesiodynamics.lab@upatras.gr, fax: +302610997612,

1. Εισαγωγή

Σκοπός της παρούσας ψυχομετρικής έρευνας είναι να συλλεχθούν ορισμένες βασικές πληροφορίες αναφορικά με την ύπαρξη και τα χαρακτηριστικά του Σχεσιοδυναμικού Πλαισίου ως ένα προελούντιο για επόμενες, καθαρά πειραματικές έρευνες. Η παρούσα έρευνα βασίζεται στην Προσωποκεντρική θεωρία που ανέπτυξε ο Κοσμόπουλος (1983, 1999, 2001), ο οποίος επίσης θεωρεί τη Συμβουλευτική, Ψυχοθεραπεία και Παιδαγωγική ως *σχέση μεταξύ προσώπων*. Η θεωρία αυτή, ή καλύτερα, η Σχεσιοδυναμική Προσέγγιση διαφοροποιείται από τη Συνδιαλεκτική Προσέγγιση, αν και δίνει εξίσου μεγάλη έμφαση στην ποιότητα της σχεσιακής δυναμικής. Επιπλέον, η Σχεσιοδυναμική Προσέγγιση δεν ταυτίζεται απόλυτα με τη Διαλογική Προσέγγιση (Buber, 1958) ή την Προσωποκεντρική Προσέγγιση (Rogers, 1961), αν και δανειζεται πολλά στοιχεία και από τις δύο θεωρίες.

Σύμφωνα με τη θεωρία του, ο Κοσμόπουλος διατείνεται ότι όταν δύο η περισσότεροι άνθρωποι αναπτύξουν ένα γνήσιο ψυχικό δεσμό μεταξύ τους, τότε ο δεσμός αυτός μπορεί να εξελιχθεί σε μια βαθιά και ποιοτική σχέση. Ως εκ τούτου, τα πρόσωπα που αναπτύσσουν μια τόσο ποιοτική σχέση τείνουν να μοιράζονται ένα κοινό πλαίσιο αναφοράς που το αποκαλούμε Σχεσιοδυναμικό Πλαίσιο. Κατά τη ίδια θεωρία, η «σχέση», έννοια περί την οποία στρέφεται η έρευνα αυτή, δεν ταυτίζεται με αυτό που από τους Γερμανούς ανθρωπολόγους επικράτησε να θεωρείται «συνάντηση» (*begegnung, encounter*) και οπωσδήποτε δεν εμπεριέχεται στην επικοινωνία (*communication*) αλλά ισχύει το αντίστροφο. Δηλώνει, κατ' αρχήν, το μοίρασμα ενός «τόπου» γνώσης βαθιάς και συναισθητικής αλληλοπεριχώρησης και ο οποίος ασφαλώς, λειτουργεί ως πλαίσιο αναφοράς.

Τι περιλαμβάνει, κατά τη θεωρία, αυτός ο κοινός, ή καλύτερα, ο μοιρασμένος «τόπος» σε δύο ή περισσότερα εν σχέσει πρόσωπα; Σε συναισθηματικό-διανοητικό επίπεδο είναι, για όσους μοιράζονται τη σχέση, «τόπος» πολλών και αλληλοπλεκόμενων σημασιολογικών αναφορών, αναγνώσιμος, αποκωδικοποιήσιμος και ερμηνεύσιμος, κατά τρόπο όχι ασφαλώς ταυτόσημο, αλλά σχετικό, συγγενή. Ο «τόπος» αυτός μένει «παρών», δυναμικός και παρεμβαίνων στην επικοινωνία, ανάμεσα στα εμπλεκόμενα άτομα. Το σχεσιακό πλαίσιο αναφοράς, που στα πρώτα ασφαλώς στάδια προσέγγισης συνεχώς διερευνάται και αποκωδικοποιείται, τώρα ολοένα και διευρύνεται, βαθιάνει και συντελεί πολύ στην ανάπτυξη της σχέσης. Σε περίπτωση που αυτό δεν κατορθώνεται είναι δυνατόν η σχέση να τραυματισθεί θανάσιμα.

Τι συνήθως έχει έδρα του σε αυτό τον τόπο; Σύμφωνα με αυτά που προηγουμένως αναφέρθηκαν ο τόπος δηλώνει συγ-κατοχή και αμοιβαίο μοίρασμα και συνοίκηση όχι μόνο εμπειριών, αλλά και πολλών άλλων στοιχείων ζωής. Όλα αυτά μαζί συναπαρτίζουν το κοινό πλαίσιο σημασιολογικών αναφορών που επιτρέπει την ασφαλέστερη κατανόηση και ερμηνεία των σχεσιακών συμβάντων. Η ασφαλέστερη κατανόηση αυξάνει τόσο την ένταση της εκλυόμενης δυναμικής όσο και την ταχύτητα και την αποτελεσματικότητά της, πράγμα που επιτρέπει στη σχέση πρώτα-πρώτα να ενεργηθεί από διορθωτικά ή επιβεβαιωτικά feed-

backs και, επίσης, να εμβαθύνει ακώλυτα, να αναπτύσσεται και ισχυροποιείται συνεχώς, μέσα στο χρόνο. Αυτός ο τόπος-πλαίσιο, έχει μια τόσο ισχυρή νοηματική και σημασιολογική ακτινοβολία που, συχνά, είναι δυνατόν να ακυρώνει, σχεδόν, την αναγκαιότητα του επικοινωνιακού λόγου. Έτσι δεν αποκλείεται να δούμε τη σιωπή να γίνεται μορφή επικοινωνίας σε λεπτότατες πτυχές θεμάτων ή σε υψηλές βαθμίδες σχέσης.

Περιλαμβάνει ακόμη ο «τόπος», σύμφωνα πάντα με την Προσωποκεντρική θεωρία του Κοσμπόουλου, την έλξη του άλλου, τη θετική και άνευ όρων αναγνώρισή του, την εμπιστοσύνη σε αυτόν όχι μόνον ως οργανισμικού όντος που κινείται σε αναπτυξιακή κατεύθυνση (Rogers, 1961), γενικώς, αλλά και ως προς τη στάση του απέναντί μας. Όλα αυτά είναι αισθητά με αμοιβαιότητα.

Ως ένα από τα πρώτα βήματα προς τη διερεύνηση της φύσης του Σχεσιοδυναμικού Πλαισίου Αναφοράς και των επιπτώσεων που έχει για τη διαπροσωπική επικοινωνία, είναι απαραίτητο να δειχθεί ερευνητικά η ύπαρξή του και να αποκτήσουμε μια εικόνα των βασικών χαρακτηριστικών του. Από τι αποτελείται το πλαίσιο; Μήπως έχει κάποια συγκεκριμένα γνωρίσματα; Ποιες είναι η κύριες επιπτώσεις του; Αργότερα, όταν θα προσπαθήσουμε να διερευνήσουμε το ρόλο που παίζει το σχεσιακό πλαίσιο στη διαπροσωπική επικοινωνία, η διενέργεια πειραματικών ερευνών θα είναι αναπόφευκτη.

2. Μέθοδος

2.1. Συμμετέχοντες

Εκατόν εξήντα τέσσερις φοιτητές του Πανεπιστημίου Πατρών έλαβαν μέρος στην έρευνα. Το 78 % των συμμετεχόντων ήσαν γυναίκες και ο μέσος όρος ηλικίας τους ήταν 19.7 έτη (Τ.Α. = 1.2 έτη). Όλοι οι συμμετέχοντες είχαν δηλώσει και παρακολουθούσαν ένα μάθημα Εξελικτικής Ψυχολογίας στο Παιδαγωγικό Τμήμα και η συμμετοχή τους στην έρευνα έγινε προαιρετικά και στα πλαίσια των εργαστηριακών τους ασκήσεων. Επίσης, όλοι οι συμμετέχοντες συμπλήρωσαν το Ερωτηματολόγιο Σχεσιοδυναμικού Πλαισίου και το Ερωτηματολόγιο Σχέσης του Barrett-Lennard.

2.2. Ερωτηματολόγια

2.2.1. Ερωτηματολόγιο Σχεσιοδυναμικού Πλαισίου (ΕΣΠ)

Το ερωτηματολόγιο αυτό αποτελείται από 25 ερωτήσεις, σχεδιάστηκε και κατασκευάστηκε από τους συγγραφείς της παρούσας μελέτης και βασίζεται αποκλειστικά στην Προσωποκεντρική θεωρία του Κοσμπόουλου. Η εισαγωγική παράγραφος του ερωτηματολογίου ήταν η ακόλουθη: «Μπορείς να επιλέξεις και να φέρεις στο νου σου ένα πρόσωπο (από το οικογενειακό, συγγενικό ή φιλικό σου περιβάλλον) με το οποίο επικοινωνείς τακτικά και νιώθεις πως σχετίζεσαι μαζί του; Αν ναι, παρακαλώ απάντησε στις παρακάτω ερωτήσεις». Οι συμμετέχοντες χρησιμοποίησαν μια κλίμακα οπτικής αναλογίας (visual analogue scale) που εκτείνεται από το 0 (καθόλου) έως το 100 (πάρα πολύ), προκειμένου να

απαντήσουν στις ερωτήσεις.

2.2.2. *Ερωτηματολόγιο Σχέσης του Barrett-Lennard (RI, Form OS-40, Godfrey T. Barrett-Lennard, 1978).*

Το ερωτηματολόγιο αυτό αποτελείται από 40 ερωτήσεις οι οποίες διαιρούνται σε τέσσερις κατηγορίες: εμπραθητική δυνατότητα ή ενσυναίσθηση (empathy), αποδοχή χωρίς όρους (unconditionality of regard), συνέπεια (congruence) και θετική εκτίμηση (level of regard). Η συντομευμένη έκδοση του Other-Self form χρησιμοποιείται από το υποκείμενο προκειμένου να αξιολογήσει τη στάση του προσώπου –με το οποίο βρίσκεται σε σχέση– απέναντί του. Το ερωτηματολόγιο αυτό βασίζεται στην Προσωποκεντρική θεωρία του Carl R. Rogers και χρησιμοποιείται στην παρούσα έρευνα προκειμένου να μετρηθεί η ποιότητα της σχέσης που υπάρχει ανάμεσα στα άτομα που συμμετέχουν στην έρευνα και στο πρόσωπο που επέλεξαν. Στο τέλος του ερωτηματολογίου οι συμμετέχοντες δίνουν ορισμένες πληροφορίες για το άλλο πρόσωπο της δυαδικής σχέσης όπως: ηλικία, φύλο, επάγγελμα, συχνότητα επικοινωνίας (κάθε μέρα, 2-3 φορές την εβδομάδα, μια φορά την εβδομάδα, μια φορά το μήνα, αραιότερα), ιδιότητα (π.χ., φίλος, σύζυγος, γονέας, κτλ.).

3. Αποτελέσματα

3.1. Χαρακτηριστικά του ατόμου που επέλεξαν οι συμμετέχοντες

Από τους συμμετέχοντες στην έρευνα ζητήθηκε, προτού συμπληρώσουν το ΕΣΠ, να επιλέξουν ένα υπαρκτό πρόσωπο με το οποίο επικοινωνούν τακτικά και νιώθουν πως σχετίζονται μαζί του. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι συμμετέχοντες επέλεξαν πρόσωπα του ίδιου status με αυτούς (φοιτητές/τριες - 92.0%), ίδιου φύλου (το 78.5% το ατόμων που επελέγησαν ήταν γυναίκες και το 21.5% ήταν άνδρες) και σχετικά παρόμοιας ηλικίας ($M. O. = 20.5$ έτη, $T.A. = 3.2$) που ήταν, ως επί το πλείστον, φίλοι τους (89.0%). Επίσης, η συχνότητα της επικοινωνίας μεταξύ των δύο προσώπων ήταν η ακόλουθη: κάθε μέρα (30.7%), 2-3 φορές την εβδομάδα (30.1%), μια φορά την εβδομάδα (22.7%), μια φορά το μήνα (12.9%), αραιότερα (3,7%).

3.2. Παραγοντική ανάλυση

Και οι 25 ερωτήσεις του ΕΣΠ υποβλήθηκαν σε ανάλυση παραγόντων (factor analysis) προκειμένου να διαπιστωθούν οι ψυχομετρικές ιδιότητες του ερωτηματολογίου. Στις ερωτήσεις 21 και 25, οι οποίες και ήταν περισσότερο αρνητικά παρά θετικά διατυπωμένες, έγινε αντιστροφή της βαθμολογίας. Η ανάλυση των κύριων συνιστωσών (principal components analysis) έδειξε ότι όλες οι μεταβλητές/ερωτήσεις –εκτός από μία ερώτηση η οποία και αποκλείστηκε από τις ακόλουθες αναλύσεις– συσχετίζονται (φορτίζουν) σημαντικά (>0.3) με έναν παράγοντα και ερμηνεύουν το 47.5% της συνολικής διακύμανσης. Η μεταβλητή/ερώτηση που απέτυχε να συσχετιστεί σημαντικά με τον παράγοντα που εξήχθη και

αποκλείστηκε αφορούσε στο κατά πόσο πιστεύουν οι συμμετέχοντες πως η θετική γνώμη τους για το πρόσωπο που επέλεξαν εξαρτάται από το πως μπορεί να συμπεριφερθεί τη μία ή την άλλη στιγμή (ερώτηση 21). Οι «φορτίσεις» (loadings) των ερωτήσεων του ΕΣΠ εμφανίζονται στον Πίνακα 1. Επιπλέον, η ανάλυση αξιοπιστίας (reliability analysis) έδειξε ότι το ΕΣΠ έχει υψηλή εσωτερική σταθερότητα (internal consistency - Cronbach's $\alpha = 0.95$).

Πίνακας 1

Μέσοι όροι (M.O.), τυπικές αποκλίσεις (T.A.) και παραγοντικές φορτίσεις (factor loadings) των ερωτήσεων του Ερωτηματολογίου Σχεσιοδυναμικού Πλαισίου.

ΕΣΠ	M.O.	T.A.	Παράγοντας 1
Ερώτηση 1	47.6	32.5	.80
Ερώτηση 2	64.6	28.2	.71
Ερώτηση 3	81.7	19.6	.59
Ερώτηση 4	67.2	25.2	.78
Ερώτηση 5	64.8	26.2	.69
Ερώτηση 6	70.2	19.9	.70
Ερώτηση 7	68.2	20.2	.65
Ερώτηση 8	68.2	21.5	.67
Ερώτηση 9	70.1	23.3	.66
Ερώτηση 10	68.3	28.0	.69
Ερώτηση 11	64.6	29.4	.80
Ερώτηση 12	63.9	28.4	.72
Ερώτηση 13	64.3	26.8	.72
Ερώτηση 14	58.9	28.6	.80
Ερώτηση 15	53.6	34.2	.72
Ερώτηση 16	49.0	36.2	.81
Ερώτηση 17	55.2	32.4	.69
Ερώτηση 18	62.6	29.7	.78
Ερώτηση 19	67.6	28.1	.56
Ερώτηση 20	63.1	25.9	.51
Ερώτηση 22	62.1	27.7	.66
Ερώτηση 23	69.3	25.3	.55
Ερώτηση 24	60.5	31.5	.74
Ερώτηση 25	39.9	31.3	.35

Σημείωση: $N = 164$.

3.3. Συνάψεις

Ο συντελεστής συνάφειας του Pearson έδειξε πως υπάρχει μια πολύ σημαντική, στατιστικά, συνάφεια ανάμεσα στις βαθμολογίες των συμμετεχόντων στο Ερωτηματολόγιο Σχέσης του Barrett-Lennard και στο ΕΣΠ, $r = 0.84$; $p < 0.001$.

Το ΕΣΠ εμφανίζει σημαντική συνάφεια με τις τέσσερις υποκλίμακες του Ερωτηματολογίου Σχέσης: εμπραθική δυνατότητα ($r = 0.80; p < 0.001$), θετική εκτίμηση ($r = 0.77; p < 0.001$), αποδοχή χωρίς όρους ($r = 0.49; p < 0.001$), συνέπεια ($r = 0.76; p < 0.001$). Επιπλέον, βρέθηκε σημαντική συνάφεια ανάμεσα στο ΕΣΠ και στη συχνότητα της επικοινωνίας που είχαν οι συμμετέχοντες με τα πρόσωπα της επιλογής τους, $r = 0.43; p < 0.001$.

3.4. Διαφορές μεταξύ ομάδων

Οι συμμετέχοντες χωρίστηκαν σε δύο ομάδες με βάση τη βαθμολογία που έφεραν στο Ερωτηματολόγιο Σχέσης. Έτσι συγκροτήθηκε μια ομάδα από συμμετέχοντες οι οποίοι θεωρούσαν πως έχουν μία ποιοτική σχέση με το πρόσωπο της επιλογής τους (μία τυπική απόκλιση πάνω του μέσου όρου στο Ερωτηματολόγιο Σχέσης, $N = 35$) και μια δεύτερη ομάδα όπου οι συμμετέχοντες είχαν μία λιγότερο ποιοτική σχέση με το πρόσωπο αυτό (μία τυπική απόκλιση κάτω του μέσου όρου στο Ερωτηματολόγιο Σχέσης, $N = 35$). Το *t*-test ανεξάρτητων δειγμάτων έδειξε ότι υπήρχε μια πολύ σημαντική διαφορά στις βαθμολογίες στο Ερωτηματολόγιο Σχεσιοδυναμικού Πλαισίου μεταξύ των δύο ομάδων ($M.O. = 85.7$; $T.A. = 6.1$, για τη σχεσιακή ομάδα και $M.O. = 42.2$; $T.A. = 13.4$, για την ομάδα των λιγότερο στενών σχέσεων, $t = 17.4$; $\beta.ε. = 68$; $p < 0.001$).

Λόγω της σημαντικής αυτής διαφοράς, έγιναν διερευνητικές αναλύσεις για κάθε ερώτηση του ΕΣΠ ξεχωριστά, οι οποίες και παρουσιάζονται στον Πίνακα 2. Εν συγκρίσει πάντοτε με τα άτομα της λιγότερο σχεσιακής ομάδας, τα σχεσιοδυναμικά άτομα δήλωσαν ότι μοιράζονται μοναδικές εμπειρίες με το έτερο πρόσωπο της δυαδικής σχέσης, ότι τον γνωρίζουν άμεσα, βαθιά και ουσιαστικά και ότι μπορούν να τον καταλάβουν και να τον νιώσουν χωρίς να πει ή να κάνει πολλά. Επίσης, θεωρούν ότι μπορούν να ερμηνεύσουν και να προβλέψουν τη συμπεριφορά του με ακρίβεια. Τα σχεσιοδυναμικά άτομα δηλώνουν πως τόσο οι ίδιοι όσο και ο άλλος έχουν συνείδηση της ιδιαίτερης σχέσης που υπάρχει μεταξύ τους, η οποία σχέση θεωρούν ότι δεν παραμένει στάσιμη, αλλά εξελίσσεται, αναπτύσσεται, βαθαίνει. Ακόμα δηλώνουν περισσότερο πρόθυμοι να εμπιστευθούν την προσωπική τους εμπειρία και να δουν με θετικό τρόπο κάποια επιφανειακά αρνητική συμπεριφορά του άλλου προσώπου της δυαδικής σχέσης. Τέλος, τα σχεσιοδυναμικά άτομα δηλώνουν πως η «γνώση» τους για το άλλο πρόσωπο πηγάζει από μέσα τους, εσωτερικά, και πως νιώθουν συναισθηματική ασφάλεια στην επικοινωνία τους με το πρόσωπο αυτό.

Πίνακας 2

Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις (στις παρενθέσεις) των βαθμολογιών (0-100) για κάθε ερώτηση του ΕΣΠ που σημείωσαν τα άτομα της σχεσιακής και λιγότερο σχεσιακής ομάδας.

Ερωτήσεις Ερωτηματολογίου Σχεσιοδυναμικού Πλαισίου	Βαθμός Σχεσιακής Ποιότητας		
	Χαμηλός	Υψηλός	<i>t</i>
1. Πόσο νιώθεις ότι μοιράζεσαι κάποια πράγματα μαζί του, που δεν τα μοιράζεσαι με άλλους ανθρώπους;	17.6 (15.7)	81.4 (16.4)	16.61*
2. Πιστεύεις ότι την/τον γνωρίζεις βαθιά και ουσιαστικά, πέρα από τις μάσκες και τα προσώπια που μπορεί να 'φοράει' κατά καιρούς;	43.4 (32.1)	88.3 (12.8)	7.68*
3. Πιστεύεις ότι έχεις δική σου, προσωπική και άμεση γνώση του προσώπου αυτού, ασχέτως του τι έχεις ακούσεις γι αυτήν/αυτόν;	71.3 (27.3)	94.7 (8.1)	4.87*
4. Πιστεύεις ότι μπορείς να τον νιώσεις και να τον καταλάβεις;	44.1 (24.7)	88.0 (10.4)	9.67*
5. Πιστεύεις ότι δεν χρειάζεται να πει ή να κάνει πολλά για να την/τον καταλάβεις;	45.0 (31.1)	84.1 (12.4)	6.91*
6. Πόσο σωστά πιστεύεις ότι καταλαβαίνεις και ερμηνεύεις τη συμπεριφορά της/του (τα λόγια ή τις πράξεις της/του) απέναντί σου;	56.3 (25.8)	86.4 (8.8)	6.53*
7. Πόσο σωστά πιστεύεις ότι καταλαβαίνεις και ερμηνεύεις τη συμπεριφορά της/του (τα λόγια ή τις πράξεις της/του) απέναντι στους άλλους;	53.7 (23.5)	83.1 (10.7)	6.73*
8. Πόσο σωστά πιστεύεις ότι μπορείς να κατανοήσεις τα βαθύτερα κίνητρα των πράξεών του;	53.7 (27.1)	84.3 (11.6)	6.13*
9. Πόσο σωστά πιστεύεις ότι μπορείς να προβλέψεις τη συμπεριφορά της/του απέναντί σου;	51.7 (31.2)	84.7 (10.7)	5.91*
10. Πόσο μπορείς να φέρεις στο νου σου κοινές εμπειρίες και βιώματα αναφορικά με το πρόσωπο και τη σχέση σου με αυτό;	48.1 (32.7)	90.1 (11.3)	7.17*
11. Πόσο θετικές είναι οι εμπειρίες αυτές;	36.0 (28.5)	93.8 (8.0)	11.55*
12. Πόσο έχεις συνδυάσει τη σχέση αυτή	45.6 (31.0)	86.9 (19.1)	6.71*

	(ή το πρόσωπο αυτό) με κάποιες κοινές καταστάσεις ή γεγονότα;			
13.	Πιστεύεις ότι έχεις πάντα συνείδηση της (ιδιαιτέρως) σχέσης που έχετε μεταξύ σας;	42.1 (28.1)	87.7 (12.9)	8.73*
14.	Πιστεύεις ότι το άλλο πρόσωπο έχει συνείδηση της (ιδιαιτέρως) σχέσης που έχετε μεταξύ σας;	30.1 (18.6)	89.6 (9.1)	16.92*
15.	Νιώθεις ότι η σχέση σου μαζί της/του δεν παραμένει στάσιμη αλλά συνεχώς εξελίσσεται;	25.1 (29.1)	85.7 (19.9)	10.17*
16.	Νιώθεις ότι η σχέση σου μαζί της/του συνεχώς αναπτύσσεται, βαθαίνει, γίνεται ποιοτικότερη;	12.9 (17.7)	87.9 (17.0)	18.10*
17.	Νιώθεις ότι την/τον γνωρίζεις όλο και πιο πολύ, κάθε μέρα και περισσότερο;	29.6 (31.2)	78.9 (28.1)	6.94*
18.	Νιώθεις πως όσο εξελίσσεται η σχέση σας τόσο πιο σωστά και πιο εύκολα ερμηνεύεις τη συμπεριφορά του;	34.3 (29.3)	85.7 (17.4)	8.93*
19.	Αν ακούσεις κάποια πράγματα για το πρόσωπο αυτό που δεν συμφωνούν με την δική σου προσωπική εμπειρία, πόσο πρόθυμη/ος είσαι να τα απορρίψεις;	48.4 (31.7)	83.4 (26.2)	5.03*
20.	Πόσο πρόθυμη/ος είσαι να δεις με θετικό τρόπο κάποια επιφανειακά αρνητική συμπεριφορά του προσώπου αυτού;	51.0 (28.6)	76.2 (24.2)	3.98*
21.	Πιστεύεις πως ότι η θετική γνώμη σου γι' αυτήν/αυτόν εξαρτάται από το πως μπορεί να συμπεριφερθεί τη μία ή την άλλη στιγμή;	54.4 (28.2)	67.6 (28.4)	1.94
22.	Πιστεύεις ότι η θετική γνώμη σου γι' αυτήν/αυτόν εξαρτάται από το ότι την/τον γνωρίζεις βαθιά και ουσιαστικά, δηλαδή ως πρόσωπο, πέρα από τα επιμέρους στοιχεία της συμπεριφοράς της/του;	41.0 (29.2)	80.7 (21.9)	6.43*
23.	Νιώθεις ότι η 'γνώση' σου γι' αυτήν/ον πηγάζει από μέσα σου, εσωτερικά, και δεν χρειάζεσαι επιβεβαίωση από κάποια εξωτερική πηγή/μαρτυρία;	57.3 (31.0)	87.0 (15.0)	5.11*
24.	Νιώθεις συναισθηματική ασφάλεια στην επικοινωνία σου μαζί της/του; Νιώθεις ότι ελέγχεις την επικοινωνία;	29.1 (31.0)	88.9 (9.0)	10.94*
25.	Νιώθεις ότι απειλείσαι συναισθηματικά	44.3 (31.0)	80.3 (25.8)	5.28*

από το πρόσωπο αυτό; Ότι πρόκειται
να σε φέρει προ μεγάλων εκπλήξεων;

---

* $p < .001$

Σημείωση: $N = 35$ για κάθε ομάδα

4. Συζήτηση

Τα πρόσωπα που βρίσκονται εν σχέσει τείνουν, τελικά, να μοιράζονται ένα κοινό πλαίσιο αναφοράς; Τα ευρήματα της παρούσας ψυχομετρικής έρευνας φαίνεται να υποστηρίζουν την ύπαρξη ενός τέτοιου κοινού πλαισίου σημασιολογικών αναφορών. Επιπλέον, τα κύρια γνωρίσματα του πλαισίου που προέκυψαν από την έρευνα είναι τα ακόλουθα: τα άτομα που έχουν ποιοτική σχέση με ομόφυλο πρόσωπο θεωρούν πως (α) μοιράζονται μοναδικές εμπειρίες με το άλλο πρόσωπο της δυαδικής σχέσης, (β) έχουν γνώση βαθιά, ουσιαστική και προσωπική του σχεσιακού τους παρτενέρ, (γ) διαθέτουν ικανότητα εμπαθητικής κατανόησης και ορθής ερμηνείας της συμπεριφοράς του, (δ) η μεταξύ τους σχέση τείνει να αναπτύσσεται, να βαθιάνει, να γίνεται ποιοτικότερη, (ε) έχουν πάντοτε συνείδηση της ιδιαίτερης σχέσης που έχουν με τον άλλον και (στ) νιώθουν συναισθηματική ασφάλεια μέσα στη σχέση. Επομένως, θα μπορούσαμε να υποστηρίξουμε ότι το σχεσιοδυναμικό πλαίσιο προσφέρει κυρίως γνώση, κατανόηση, σωστή ερμηνεία και συναισθηματική ασφάλεια σε όσους το μοιράζονται.

Εν συγκρίσει με τους συμμετέχοντες που είχαν λιγότερο ποιοτική σχέση με το πρόσωπο της επιλογής τους, τα σχεσιοδυναμικά άτομα ήσαν σε θέση να ανακαλέσουν περισσότερες και πιο θετικές εμπειρίες και βιώματα αναφορικά με το άλλο πρόσωπο και τη σχέση που είχαν μαζί του. Επίσης, δήλωσαν περισσότερο πρόθυμοι να απορρίψουν ό,τι δεν συμφωνεί με την προσωπική τους εμπειρία αναφορικά με τον σχεσιακό παρτενέρ τους. Επομένως, θα μπορούσαμε να υποθέσουμε ότι το σχεσιακό πλαίσιο λειτουργεί ως ένα είδος φίλτρου στη σχέση, μέσω του οποίου τα σχεσιοδυναμικά άτομα τείνουν να απορρίπτουν εξωτερικές πληροφορίες/ερεθίσματα που δεν συμφωνούν με την δική τους, άμεση και προσωπική, εμπειρία. Επιπλέον, ο δυναμικός, μη στατικός χαρακτήρας των διαπροσωπικών σχέσεων βοηθάει τα άτομα να αποκτήσουν βαθιά, «εσωτερική» γνώση και πιο ορθή κατανόηση του σχεσιακού τους παρτενέρ και των μεταξύ τους σχεσιακών συμβάντων. Όλα αυτά τα χαρακτηριστικά του μοιρασμένου πλαισίου συντελούν στην ανάπτυξη της διαπροσωπικής σχέσης, και αυτή, με τη σειρά της, συμβάλλει στην περαιτέρω διεύρυνση του σχεσιακού πλαισίου.

Ο ρόλος των ορθών (accurate) και θετικών ερμηνειών (interpretations) των διαπροσωπικών αλληλεπιδράσεων είναι ιδιαίτερα σημαντικός, εάν λάβουμε υπόψη ότι μερικές γνωσιακές θεωρίες των συναισθηματικών διαταραχών συνδέουν το Κοινωνικό Άγχος (social anxiety) με την εσφαλμένη επεξεργασία των πληροφοριών (π.χ., αρνητική ερμηνεία των κοινωνικών ερεθισμάτων. Για περισσότερα βλέπε Βασιλόπουλος, 2002). Η Σχεσιοδυναμική Θεωρία που αναφέρθη-

κε στην εισαγωγή θεωρεί ότι η συγ-κατοχή και αμοιβαίο μοίρασμα και συνοίκηση όχι μόνο εμπειριών, αλλά και πολλών άλλων στοιχείων ζωής που αφορούν στα πρόσωπα που εμπλέκονται στη σχέση, επιτρέπει την ασφαλέστερη κατανόηση και ερμηνεία των σχεσιακών συμβάντων. Πράγματι, στην παρούσα έρευνα τα σχεσιοδυναμικά άτομα θεωρούν τον εαυτό τους περισσότερο ικανό να κατανοήσει με ακρίβεια και να προβλέψει σωστά τη συμπεριφορά του σχεσιακού παρτενέρ τους. Επίσης, δήλωσαν περισσότερο πρόθυμοι να δουν με θετικό τρόπο κάποια επιφανειακά αρνητική συμπεριφορά του άλλου. Σε μια άλλη, ημι-πειραματική (quasi-experimental) έρευνά μας, προσπαθήσαμε να ελέγξουμε τις υποθέσεις αυτές (Vassilopoulos & Cosmopoulos, 2003). Σε φοιτητές παρουσιάσαμε αμφίσημα ή φαινομενικά αρνητικά, υποθετικά κοινωνικά σενάρια, όπου οι ίδιοι φέρονταν να αλληλεπιδρούν με κάποιο γνωστό τους πρόσωπο, και ζητήσαμε από τους φοιτητές να ερμηνεύσουν τα φανταστικά αυτά γεγονότα. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι τα άτομα που βρίσκονταν σε στενή σχέση με το αλληλεπιδρών πρόσωπο (α) έδιναν περισσότερο θετικές και λιγότερο αρνητικές ερμηνείες των αμφίσημων κοινωνικών γεγονότων που συνέβαιναν μεταξύ τους και (β) ερμήνευαν τις συγκεκριμένες, φαινομενικά αρνητικές, συμπεριφορές του άλλου ατόμου με λιγότερο αρνητικό τρόπο. Επομένως, υπάρχουν ήδη κάποιες πρώτες ενδείξεις ότι το σχεσιοδυναμικό πλαίσιο έχει σημαντικό μεσολαβητικό ρόλο στην αντίληψη, ερμηνεία και κατανόηση των διαπροσωπικών αλληλεπιδράσεων.

Συμπερασματικά, ο Κοσμοπούλος φαίνεται πως σωστά εντοπίζει την ύπαρξη ενός κοινού πλαισίου σημασιολογικών αναφορών μεταξύ των ατόμων που σχετίζονται στενά. Κανένα από τα ερευνητικά δεδομένα που συλλέξαμε στην παρούσα έρευνα ήταν μη αναμενόμενο ή ερχόταν σε αντίθεση με τη θεωρία του για τις διαπροσωπικές σχέσεις. Τα ερευνητικά ευρήματα αφορούν επίσης και στη συμβουλευτική/θεραπευτική σχέση, ως μια ειδική περίπτωση διαπροσωπικής σχέσης (Rogers, 1961). Γνωρίσματα του σχεσιακού πλαισίου όπως κατανόηση, συναισθηματική ασφάλεια, σωστή ερμηνεία και εσωτερική γνώση, αναμένεται να είναι και τα στοιχεία των σχέσεων εκείνων που βοηθούν και προάγουν την ψυχική υγεία και ανάπτυξη όσων μετέχουν σε αυτές.

Ένας από τους περιορισμούς της παρούσας έρευνας είναι ότι διενεργήθηκε αποκλειστικά σε φοιτητικό δείγμα. Επομένως, είναι απαραίτητο να συλλεχθούν επιπρόσθετες πληροφορίες για το σχεσιοδυναμικό πλαίσιο μέσω της διενέργειας ερευνών και σε άλλες ηλικιακές ομάδες ή ομάδες ατόμων διαφορετικής κοινωνικής προέλευσης ή διαφορετικής εργασιακής απασχόλησης. Επίσης, οι μελλοντικές έρευνες θα πρέπει να διακρίνουν μεταξύ των διάφορων τύπων διαπροσωπικής σχέσης (π.χ., φιλική σχέση, συζυγική σχέση, σχέση γονέα-παιδιού, δασκάλου-μαθητή, θεραπευτή-θεραπευόμενου, κ.τ.λ.).

Βιβλιογραφία

- Barrett-Lennard, G.T. (1978). The relationship inventory: development and adaptations. *JSAS: Catalogue of Selected Documents in Psychology*, 8, (MS. N°1732).
- Buber, M. (1958). *I and thou*. (2nd ed., R.G. Smith, Trans.). New York: Charles Scribner's Sons.
- Βασιλόπουλος, Φ. Στέφανος (2002). Επιδράσεις του Κοινωνικού Άγχους στην εστίαση προσοχής και ερμηνεία κοινωνικών ερεθισμάτων. Στην *Επιστημονική Επετηρίδα «Αρέθας»* του Π.Τ.Δ.Ε, Πανεπιστήμιο Πατρών, τ. 2^{ος}, σσ. 41-61.
- Cosmopoulos, A. (1999). La relation pedagogique, condition necessaire de toute efficacite educative. *Revue Francaise de Pedagogie*, 128, 97-106.
- Kenny, D.A. (1994). *Interpersonal Perception: A Social Relations Analysis*. New York; London: Guilford Press.
- Κοσμόπουλος, Α. (1983). *Σχεσιοδυναμική παιδαγωγική του προσώπου*. Αθήνα.
- Κοσμόπουλος, Α. (1999). Η παιδεία ως σχέση προσώπων σήμερα. Εισήγηση στο Διεθνές Συμπόσιο: *Παιδεία και Εκπαιδευτικός*, 16-19 Δεκεμβρίου, Πανεπιστήμιο Πατρών.
- Κοσμόπουλος, Α. (2000). *Σχεσιοδυναμική παιδαγωγική του προσώπου* (4^η έκδ.). Εκδόσεις Γρηγόρη, Αθήνα.
- Κοσμόπουλος, Α. (2001). Ελληνική και Σχεσιοδυναμική ανάγνωση του Προσωποκεντρικού μοντέλου συμβουλευτικής. Εισήγηση στο *VIII Διεθνές Συνέδριο της Ευρωπαϊκής Εταιρείας Συμβουλευτικής*, 20-23 Σεπτεμβρίου, Αθήνα.
- Rogers, C.R. (1961). *On Becoming a Person*. Boston: Houghton Mifflin.
- Vassilopoulos, S.Ph., & Cosmopoulos, A.V. (2003). Relation dynamic context and interpretation of social events. *Scientia Paedagogica Experimentalis*, 40(1), 47-63.
- Vassilopoulos, S.Ph., & Cosmopoulos A.V. (2003). Relational dynamics context and anticipated reactions to interpersonal situations. *Scientia Paedagogica Experimentalis*, 40(2), 253-276.

Abstract

Persons engaged in relationship share a common frame of reference:
delineating the relational dynamics context

S. Ph. Vassilopoulos¹, A. V. Cosmopoulos, G. K. Konstantinidis

The personalistic theory by Cosmopoulos (*La relation pedagogique, condition necessaire de toute efficacite educative* (1999)), which also views Education and Counseling as relationship between persons, proposes that people engaged in a deep and intimate relationship tend to share a common frame of reference named the Relational Dynamics Context. A psychometric study was conducted on student population with the aim of collecting basic information about the Relational Dynamics Context and its main features. It was found that such a shared frame of reference exists commonly between persons engaged in relationships and relational dynamics context scores significantly correlated with the Barrett-Lennard Relationship Inventory ($r = 0.84$). A factor analysis indicated that all items of the measure, except for one, loaded significantly on one factor and accounted for the 47.5% of the variance. The context appeared to offer deep knowledge, better understanding, accurate interpretations or predictions and emotional security. Also, the context was associated with the increased trust in person's inner, personal experience. The results are discussed in terms of the Cosmopoulos theory of personal relationships.

Keywords: Context; Relation, Relationaldynamics

---

1. Relational Dynamics Laboratory, Department of Education, University of Patras, Patras, 26 110 Greece, fax: +302610997612, e-mail: schesiodynamics.lab@upatras.gr